

De film

De film *Ik zorg er voor!*¹ duurt 30 minuten en is bedoeld voor MBO-leerlingen die gekozen hebben voor de zorg. Het belang van deze film is de imagoverbetering van het werken in de zorg, het versterken van de keuze voor een loopbaan in de zorg en het ontwikkelen van beroepstrots.

De nadruk in de film ligt op de waarde van het werk in de zorg en de professe die dit van de zorgverlener vraagt. De film is een inspirerend pleidooi voor helpenden, verzorgenden en MBO-verpleegkundigen (in opleiding), die menselijkheid en begrip voor hun cliënten naast de broodnodige vakkennis vast in hun werk verankerd hebben.

Hoofddoel: MBO-leerlingen, die reeds enige ervaring hebben in de zorg laten nadenken over hun beroepsperspectief en ontwikkelen van beroepstrots.

Subdoelen:

- de leerling kan overeenkomsten en verschillen benoemen tussen de gehandicaptenzorg, de ouderenzorg, de thuiszorg, de kraamzorg en de ziekenhuiszorg
- de leerling kan voor- en nadelen benoemen van het werken in de gehandicaptenzorg, de ouderenzorg, de thuiszorg, de kraamzorg en de ziekenhuiszorg
- de leerling kan zijn (haar) taken en verantwoordelijkheden bediscussieren
- de leerling kan het belang van samenwerken met andere betrokkenen (collega's, zorgverleners uit andere disciplines, familie etc.) toelichten
- de leerling is in staat een aantal verschillen tussen de verzorging/verpleging vroeger en nu te benoemen
- de leerling kan diverse loopbaanmogelijkheden in de zorg weergeven.

Doelgroep: MBO-leerlingen op de niveaus 2, 3 en 4 in BBL- of BOL-opleiding

Lesplan

Dit lesplan is bedoeld als handreiking voor de docent om de film optimaal in te kunnen zetten bij de eigen lessen. Het lesplan bestaat uit drie delen, waarvan deel I een eerste oriëntatie op de film is, deel II het bekijken van de film en een educatief programma bevat en deel III verwerkingsopdrachten aanlevert.

De film staat hierin uiteraard centraal. De docent kan afhankelijk van zijn (haar) programma zelf bepalen hoeveel tijd er voor de oriëntatie op de film respectievelijk voor de verwerkingsopdrachten kan worden uitgetrokken. De vertoning van de film in het Nationaal Museum Verpleging en Verzorging (NMVV) in combinatie met het aansluitend educatief programma wordt sterk aanbevolen. Er is een alternatief programma ontwikkeld dat door de docent op school aangeboden kan worden als er geen museumbezoek mogelijk is c.q. daar niet voor gekozen wordt. Op beide mogelijkheden wordt in dit lesplan ingegaan.

Deel I Oriëntatie (180 minuten)	Deel II Film (180 minuten)	Deel III Verwerking (180 minuten)
1. Verwendag organiseren (60) 2. Kick van je vak (60) 3. Loopbaan (60)	Bezoek NMVV met educatief programma en film <i>Ik zorg er voor!</i> (90-120) <i>of</i> Programma op school <ol style="list-style-type: none"> 1. Website NMVV (30) 2. Film (30) 3. Opdrachten en discussie (30) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Motivatiespel (90) 2. Ethische dilemma's <ol style="list-style-type: none"> 2.1 Zoekopdracht (30) 2.2. Vragenbak (60)

¹ Er zijn drie films, die respectievelijk bedoeld zijn voor:

- 1) de leerlingen van het VMBO in de onderbouw (in het kader van de studierichtingkeuze)
- 2) de leerlingen van de VMBO bovenbouw (in het kader van beroepsoriëntatie)
- 3) de leerlingen in het MBO beroepsonderwijs voor helpende, verzorgende of MBO-verpleegkundige (in het kader van beroepsverdieping).

Deze drie films kunnen ook als volgorde worden gebruikt.

I. Oriëntatie

Inleiding

Wat is er mooier dan zorgen voor anderen, zorgdragen voor mensen in een kwetsbare situatie? Een overbodige vraag misschien, want je hebt inmiddels al zoveel gezien en ervaren. Toch kan het zinvol zijn steeds weer opnieuw te zoeken naar die oorspronkelijke drive voor het werken in de zorg. Terugkijken betekent namelijk ook vooruitkijken. Waar ligt vooral je kracht, waar moet je (nog) steeds aan blijven werken? Op welke plek in de zorg voel jij je op dit moment het meest in je element? Waar kun je jezelf het meeste in kwijt?

Het blijven elementaire vragen. Ook voor mensen, die al gekozen hebben voor de zorg en daarin al langere tijd werkzaam zijn. Het mooie van werken in de zorg blijft, dat de mogelijkheden vrijwel onbeperkt zijn. Of het nu om werk gaat in de extramurale zorg of de intramurale zorg. Of je met kinderen werkt of met ouderen. Met mensen, die een acute ziekte hebben of een chronische ziekte. Of met mensen die leven met een lichamelijke, geestelijke of zintuiglijke handicap. Zorg verlenen blijft een uniek gebeuren, want geen mens is hetzelfde. De zorgverlener, die al die uiteenlopende situaties op een creatieve manier en met liefde, humor en begrip aankan, is even uniek. Als je voor mensen openstaat, zul je een leven lang leren door de ontwikkeling van je kennis en vaardigheden. Omdat je wilt leren van mensen. Een beroep, waarin geen dag hetzelfde is. Een beroep om trots op te zijn!

Werkvormen

1. Verwendag organiseren (60)

Op welke manieren is zorg voor anderen extra te versieren en kun je tegelijkertijd de motivatie van werknemers in de zorg stimuleren?

De opdracht *Verwendag* is bedoeld om de creativiteit van leerlingen in hun zorgverlening te leren stimuleren. Onderstaande opdracht werkt het meest motiverend in subgroepen van tenminste 6 leerlingen.

Werkwijze

- Laat de leerlingen onderstaand berichtje eerst doorlezen en in kleur markeren wat hun het meeste opvalt.

Verzorgenden en verpleegkundigen verwennen hun patiënten op donderdag 14 november eens extra. Zo nu en dan extra aandacht krijgen zonder reden, doorbreekt het onpersoonlijke in de zorg, vergroot het gevoel van welbehagen bij de patiënt en draagt daarbij bij aan de kwaliteit van de zorg. Dit geldt zeker voor mensen die chronisch ziek zijn en langdurig in zorginstellingen verblijven. Juist zij hebben behoefte aan extra aandacht. Daarom is er dit jaar wederom een nationale verwendag tijdens de Week van de Chronisch Zieken. De GGZ Den Bosch heeft diverse vooraanstaande personen gevraagd een steentje bij te dragen. Mevrouw mr. E. Veder-Smit, oud-staatssecretaris van Volksgezondheid, zal een psychiatrisch patiënt persoonlijk begeleiden en een wens van de patiënt in vervulling doen gaan. Ook de heer E. van der Veen, voorzitter van de raad van bestuur van Agis Groep Zorgverzekeraars, en mevrouw A. Buys, directeur van het Jeroen Bosch College zullen aan de verwendag meewerken. Verwendagen zijn vaak een groot succes en worden zeer gewaardeerd zowel door medewerkers als patiënten van zorginstellingen. In 2001 hebben veel verpleeg- en verzorgingshuizen en psychiatrische ziekenhuizen speciale activiteiten georganiseerd. Zo waren er dansmiddagen, bingo's en een Engelse tea party. De Nationale Verwendag maakt deel uit van de Week van de Chronisch Zieken die gehouden wordt van zaterdag 9 november tot 16 november 2002. Tijdens deze week zijn er in het hele land activiteiten die beogen actuele ontwikkelingen in de zorg en maatschappelijke participatie van chronisch zieken onder de aandacht te brengen van een groter publiek.

- **Opdracht:**

Jullie hebben van de directie de opdracht gekregen een verwendag te organiseren voor de bewoners.

1. Begin met een brainstorm over alle ideeën. Geen idee is te gek en het geld speelt deze keer geen rol
2. Plak alle ideeën met post-its op een flap en bepaal door drie stickers per persoon vervolgens een rangorde (beste idee: de meeste stickers)
3. Werk het beste idee of combinatie van ideeën uit tot een ontwerp
4. Houd ook rekening met mogelijke voor- en nadelen of beperkingen van je ontwerp (je wilt een muziekdag en er is geen goede piano)
5. Zet jullie ontwerp op een flap en presenteer het resultaat aan de groep.

December is de feestmaand. Maar niet als je in een zorginstelling ligt. De meeste patiënten mogen kerstmis en de jaarwisseling thuis gaan vieren. Voor de mensen die wel moeten blijven doen de zorginstellingen al het mogelijke om het verblijf zo aangenaam mogelijk te maken. De verpleegafdelingen worden rijkelijk versierd met kerstbomen, kerstballen, linten en lampjes. Voor de medewerkers die tijdens de feestdagen werken, maakt deze versiering het verblijf in het ziekenhuis wat aangenamer. De koks in de zorginstellingen bereiden een extra lekkere maaltijd tijdens de kerstdagen. Vrijdag 27 december is in veel ziekenhuizen de polikliniek beperkt open. Veel ziekenhuizen hebben hun bezoektijden aangepast. Vorige week hebben leerlingen van de Keyschool uit Haarlem kerststukjes gebracht voor patiënten in het Kennemer Gasthuis. De patiënten waren erg blij met de kerststukjes die hen werden aangeboden.

2. De kick van zorg: ontmoeten van bijzondere mensen (tweetallen, 60)

Naarmate werkers in de gezondheidszorg meer leren reflecteren op hun ervaringen (mooi of moeilijk), weten ze hun beroep ook meer te waarderen. Nergens leer je zoveel over mensen en dus ook over jezelf als in de gezondheidszorg. Geen dag is hetzelfde!

Werkwijze

- Laat de leerlingen onderstaand dagboekfragment doorlezen.
 - Stel hierbij de volgende vragen:
1. Snap je waarom het zo klikt tussen deze patiënt en de verpleegkundige?
 2. Kun je zelf ook zo'n ervaring vertellen of op papier zetten?
 3. Schrijf in een aantal korte trefwoorden jouw kick voor dit vak
 4. Wissel deze notities mondeling uit en bewaar ze voor het motivatiespel in deel III

De beeldhouwster

"Wat, heb jij al kinderen?" riep de oude dame uit.

"Ja, een jochie van zes en een meidje van vijf" reageerde ik, la-chend om haar verba-zing.

"Maar kind toch, zo jong en zo'n mooi, slank figuur nog".

Ze liet haar blik daarbij nogal indringend over me heen glijden.

Een vreemde gewaarwording even, alsof ik dat lijfelijk kon voelen.

"Tja, dat vind je misschien heel gek", zei ze, mijn gedachten kennelijk radend.

"Nee, hoor" zei ik getroffen door haar intuïtie: "misschien denkt u nu gewoon aan die tijd toen u zelf zo oud was en benijdt u me een beetje".

"Nee, maar ik ben beeldhouwster, weet je. Ik ben erg lijngevoelig".

Ze begon me met de koortsachtige drang tot werken in haar doodzieke lichaam te vertellen over haar kunst en over de vele reizen, die ze nog zo graag wilde gaan maken.

"Gek, jou vertel ik dit allemaal. De anderen begrijpen dat toch niet".

Opeens nam ze mijn beide handen in de hare. Ze bekeek en betastte ze aandachtig.

"Vertel eens, klopt het dat je muziek maakt?"

"Ja, ik speel viool en zing ook in twee koren".

"Schilder je toevallig ook?"

"Hoe raadt u het? Ja, ik teken al vanaf mijn lagere schooltijd, maar schilderen met acryl doe ik nog maar kort".

"Lieverd, het is zo zeldzaam zulke zusters aan je bed... Ach, doe me een plezier en laat me eens wat van je werk zien de volgende avond als je weer dienst hebt. Ik voel, dat je een begenadigd mens bent".

Haar gezicht kreeg daarbij een merkwaardig scherpe tekening, alsof haar woorden profetisch geladen waren.

"Ik ben ook een heel gelukkig mens" zei ik aangeslagen door haar juiste taxatie, maar innerlijk heel verdrietig omdat ik wist wat zij misschien nog niet helemaal wist. Dat zij nog maar kort te leven had.

Toen ik de week daarop terugkwam in mijn avonddienst, was haar kamer leeg.

De hoofdverpleegkundige overhandigde me een pakketje en verwijderde zich discreet toen ik het openmaakte. Haar hand en de mijne, een oude en een jonge hand in elkaar gestrengeld keken me hoopvol aan vanaf het papier. Alsof ze nog heel dichtbij was.

(In: ...en hoe gaat het met u vandaag? (A'dam, 1999)

Tip) In het blad *Verpleegkunde Nieuws* staat in ieder nummer een bijzondere ontmoeting. Surf naar www.verpleegkudenieuws.nl voor meer informatie.

3. Loopbaan (individueel, 60 minuten)

Laat de leerling ter voorbereiding van de film (en/of het bezoek aan het Nationaal Museum Verpleging en Verzorging)² op de eigen levensloop reflecteren. Deze oefening helpt bij loopbaanplanning en het maken van gerichte beroepskeuzes in de zorg. In welke zorgsituaties voelt de leerling zich het meest op zijn plek of waarin zit de meeste uitdaging?

Opdracht:

1. Teken je levensloopbaan tot nu toe door een rechte lijn te trekken
2. Deel hem in met jaartallen vanaf je geboorte.
3. Markeer de belangrijke ervaringen (zowel positief als kritisch of negatief) met toppen respectievelijk dalen boven en onder de lijn.
4. Omschrijf in telegramstijl deze belangrijke momenten.

² Lees steeds voor zijn: haar; voor hij: zij etc.

Voorbeeld

geboorte van
mijn jongste
broertje

-----5 jaar-----9 jaar-----11 jaar ---12 jaar-----16 jaar----- 18 jaar----->

verhuizing gepest op school oma gestorven

veranderd
van school

de beste
leraar!

5. Reflecteer in een korte terugblik op het totaal en trek enkele conclusies
6. Wat zijn jouw wensen voor de toekomst (zowel dichtbij als verder weg)?
7. Sla al je notities op voor het motivatiespel.

Verknocht aan het vak

Bep Muller-Blanckstein is met haar 75 jaar waarschijnlijk de oudste verpleegkundige in dienst van een zorginstelling. Zestien nachten per maand verpleegt ze terminale patiënten thuis. Inmiddels heeft ze ruim vijftig jaar ervaring met stervenden en weet ze precies wat er gaat komen. "Toch is elk sterven weer mysterieus".

In: *Verpleegkunde Nieuws* 2002/26

II. Programma met de film *Ik zorg er voor!*

Film

In deze film zien we korte portretten van zes zorgverleners (een helpende, vier verzorgenden en een verpleegkundige), die geïnterviewd worden op hun werk en in hun privé-leven. De zes hoofdpersonen gaan met elkaar in gesprek over hun werk en hun beroep. Bijvoorbeeld over de verschillen in hun manier van zorgverlening, hun motieven van het werken in de zorg, de balans tussen werken en privé en hun toekomstdromen. Ze zijn nieuwsgierig naar elkaar, bevestigen elkaars verhaal of hebben een geheel andere kijk op een onderwerp. Het zijn intelligente, indringende en persoonlijke verhalen die enerzijds als eye-openers werken, maar die ook vragen oproepen.

Educatief programma museum (90 -120 minuten)

Wanneer men kiest voor het bekijken van de film in het Nationaal Museum Verpleging en Verzorging, ziet het educatief programma er als volgt uit:

- hoezo dit museum? (introdunctie)
- film *Ik zorg er voor!*
- hoe het vroeger zat (museumbezoek met vragen en opdrachten)
- het Nationale Zorgspel met een souvenir als prijs (facultatief).

Programma op school (180 minuten)

Het programma op school ziet er als volgt uit:

Lesopzet

1. De leerlingen nemen vooraf alvast een kijkje op www.nmvv.nl van het museum. De beide exposities zijn zeer de moeite waard. Bedoeling: een eerste overzicht samenstellen over de verschillen tussen verplegen en verzorgen vroeger en nu door twee kolommen te maken (30 minuten)

Vroeger	Nu
Een smetteloos wit uniform	Eigen kleren

2. De film bekijken; vragen opdrachten 3.2. vooraf uitreiken (30 minuten)

3. Vragen, discussie en opdrachten naar aanleiding van de film

- 3.1 plenair → even stoom af laten blazen en eerste reacties noteren (30 minuten).

Algemeen

1. Wat zijn de belangrijkste overeenkomsten **en** verschillen tussen verzorgen/ verplegen vroeger en nu?
2. Komen de beelden van de zes zorgsituaties overeen met je eigen beelden?
3. Welke persoon spreekt je het meeste aan en waarom?

3.2 Opdrachten in subgroepen van zes leerlingen (totaal 90 minuten)³

I. Motivatie (30 minuten)

Mandy is helpende van mensen met een lichamelijke handicap in de thuiszorg. Het is een zware vorm van zorgverlening, maar ze doet het voor de waardering, die ze krijgt van de bewoners. Lachend: "en intellectueel zijn zij me vaak de baas, als je ziet wat Karlijn kan met internet..."

Ria is kraamverzorgende en geniet van de verschillen tussen mensen, culturen en geloof. Is zo gegrepen door bevallingen, dat ze graag voor verloskundige wil gaan studeren. Natuurlijk zijn er ook moeilijke situaties zoals "lastige" gezinnen, waardoor ze 's avonds geen energie meer over heeft.

Cindy, die als verzorgende in een verpleeghuis op de afdeling psychogeriatric werkt, vindt dat iedere dag anders is. "Oude mensen zijn zo interessant, ze hebben al een heel leven achter de rug". Ze denkt dit werk de rest van haar leven te blijven doen.

Ghislaine is verzorgende van kinderen met een meervoudige handicap in een instelling. Momenteel volgt ze een agogische opleiding. Zij vindt het beeld over mensen met een verstandelijke handicap veel te eenzijdig (zoals: "ze kwijlen, ze zitten in een rolstoel, ze kunnen niks"). "Er zijn immers ook zoveel leuke momenten. Je doet het voor een lachje en die armpjes om je heen. Nee, misschien niet tot mijn 65e; dan ga ik ambulante werken of in de verslavingszorg".

Bas is verpleegkundige (op niveau 4) en volgt de CCU-opleiding. Hij werkt op de afdeling hartbewaking in een ziekenhuis en vindt de diagnostiek van het hart interessant: "er is over het algemeen snel resultaat, bijvoorbeeld bij de behandeling van een hartinfarct". Hij houdt van snel werken. Langdurige contacten in de zorg vindt hij minder interessant.

Eline is verzorgende in de thuiszorg. Ze ervaart het als een uitdaging om oplossingen voor problemen te bedenken. Ze ziet haar toekomst wel als leidinggevende.

Opdracht (15 minuten)

- Iedere groep vormt een kring (op een denkbeeldig cirkel met zes vakken).
- Iedere leerling kiest de persoon uit de film die het beste bij hem past en probeert vervolgens iemand uit de groep naar zijn plek te lokken op basis van de kenmerkende verschillen, de voor- en nadelen van het desbetreffende werkveld en overige argumenten. Enkele van die kenmerkende verschillen zijn bijvoorbeeld: korte contacten versus langdurige contacten; alleen werken of met anderen samenwerken; intramuraal of extramuraal; met ouderen werken of met pasgeborenen en kinderen; etc.

Plenaire nabespreking (15 minuten)

1. Wat zijn de overeenkomsten en wat zijn de kenmerkende verschillen?
2. Welke voordelen of nadelen zie jij in de verschillende werkvelden?
3. Welke argumenten werkten het meest doorslaggevend om jou over te halen naar een ander veld?
4. Over welk veld wil je nog meer aan de weet zien te komen?
5. Zijn er ook werkvelden, die je hebt gemist in de film?⁴

³ Afhankelijk van de totale groepsgrootte en een evenwichtige verdeling van subgroepen kunnen de groepen ook kleiner of groter worden gemaakt (met minder rollen of gedubbelde rollen)

⁴ Voor meer informatie zie website: www.verzorgende.pagina.nl
→ kraamzorg.pagina.nl → Bakerpraatjes • over borstvoeding
→ ouderenzorg.pagina.nl • 50 bakerpraatjes met quiz
→ thuiszorg.pagina.nl • oude kraamgebruiken

2. Vragen en discussie naar aanleiding van het rondetafelgesprek (60 minuten)

Werkwijze

1. Iedere groep voert een rondetafelgesprek en kiest hiervoor een gespreksleider (die de tijd bewaakt, tijdig samenvat) en een woordvoerder (die notities maakt, de hoofdpunten op de flap zet en deze presenteert).
2. De groep noteert stellingen of discussiepunten op een flap genoteerd. Men kan ook kiezen voor één van de vijf onderwerpen:

De mens als eenheid van lichaam en geest (10 minuten)

- Wat zeggen de gezondheidszorgwerkers in de film hierover?
- Hoe houd jij rekening met de geschiedenis, achtergrond etc. van een zorgvrager?

Scheiding van werk en privé (10 minuten)

In de film gaat men hier verschillend mee om. Het blijkt niet altijd even gemakkelijk te zijn je werk los te laten. Hoe ga jij dit zelf oplossen?

Omgaan met sterven (15 minuten)

- Wat zeggen de mensen in de film over het begeleiden van de laatste levensfase?
- Welke ervaring heb je zelf met sterven en wat vind je moeilijkst hierin?
- Op welke manier kun je respectvol met een overledene omgaan? En met de nabestaanden (zoals familie en vrienden)?

Fouten in de zorg (15 minuten)

Dit onderwerp levert wisselende reacties op van "Als je een fout maakt, wordt dat drie pagina's uitgemolken in de kranten" tot "Een te heet bad is een fout die je gewoon niet mag maken!"

- Hoe erg zijn fouten?
- Kun je ze voorkomen?

Imago van het vak (10 minuten)

- Reageer heel primair met een cijfer van 1 (niet eens) tot 5 (zeer mee eens) op de uitspraken in de film op het imago van je (toekomstig) vak in de gezondheidszorg.
- Op welke manieren kun jij het imago van de zorg helpen verbeteren?

1. Het is een vak, dat je hebt
2. Je moet er gewoon hard voor leren
3. Het is niet alleen maar een roeping, waarbij je jezelf moet wegcijferen
4. Je moet het wel in je hebben

3.3. Plenaire nabespreking: flapdialoog (30 minuten) ⁵

- Iedere subgroep gaat bij zijn eigen flap staan en de woordvoerder licht de stelling of de discussiepunten kort toe (1 minuut)
- De andere subgroepen mogen per flap zoveel mogelijk vragen stellen of reacties geven, maar in totaal niet langer dan 5 minuten per groep om het levendig en scherp te kunnen houden (bijv. Jongeren Lagerhuis).
- De docent geeft bij iedere groep (flap) een samenvatting van het debat en/of aanvullende informatie, tips voor zoekwerk etc. ⁶ (1 minuut).

Tip) gebruik de tien geboden van Zuster Melk (1931) om de discussie extra uit te dagen (zie bijlage)

⁵ Leg waar nodig ook de verbanden met relevante eindtermen zoals 204 (Interactie in beroepssituaties): 02 respect voor de zorgvrager integreren en 06 omgaan met de zorgvrager en diens naasten in situaties van ernstig lijden, sterven en rouw

⁶ Zoek ook onder www.zorgcampagne.nl → Actueel → leuke ideeën opdoen... (bijvoorbeeld voor een Open Dag)

III Verwerking (180 minuten)

Motivatiespel (90 minuten)

Het bewust werken aan de eigen loopbaan vereist voldoende zelfinzicht, reflectie en blijven zoeken naar de drives. Dit door de leerlingen zelf samen te stellen motivatiespel kan hierbij wellicht inspirerend werken. Het is belangrijk ook aan de resultaten van de oriënterende opdrachten uit deel I te refereren.

Werkwijze

1. Er worden vijf flappen opgehangen, voor iedere vraag één flap (5 minuten).
2. Met behulp van de vijf richtvragen schrijft iedere leerling de drie belangrijkste motivaties per vraag op en noteert ze daarna op de flap (10 minuten).

Richtvragen voor motivatie

1. Wat is je specifieke drijfveer, wat bezorgt je voldoening?

Voorbeelden: mensen, vriendschap, harmonie, sfeer, gezelligheid, humor, uitdaging, een beetje avontuur, afwisseling, vriendschap

2. Welke vaardigheden gebruik je bij voorkeur?

Voorbeelden: denken, communiceren, reflecteren, samenwerken, organiseren, bemiddelen, problemen oplossen, schrijven, tekenen, musiceren, sporten, spelen, ontdekken, repareren, computeren, knutselen, zorgen, verwennen, zoeken op het internet

3. In welke onderwerpen ben je het meest geïnteresseerd?

Voorbeelden: geschiedenis, mensen (psychologie), literatuur, andere culturen, oude culturen, beeldende kunst, muziek, film, religie, sport, natuur, bloemen, dieren, techniek, computers

4. Onder welke omstandigheden werk je het meest prettig?

Voorbeelden: losse sfeer, niet te strak geregelde organisatie, duidelijke taakverdeling, goede leiding, gewaardeerd worden door bewoners en collega's, mijn capaciteiten kunnen inzetten, open communicatie

5. Welk type werkverhouding vind je het prettigst?

Voorbeelden: zelfstandig werken of juist in een team, niet hiërarchisch, van elkaar en met elkaar leren, eerlijk feedback, conflicten kunnen bpreken, ook na het werk dingen samen doen

3. Alle motivaties worden met een trefwoord op kaartjes overgenomen (bijvoorbeeld op een in vieren gesneden correspondentiekaart).
4. Voor een snelle taakverdeling en om dubbeling van kaartjes te voorkomen worden de motivaties op de flap doorgestreept tot ze allemaal verwerkt zijn (10 minuten).
5. De kaartjes worden op vijf stapels gelegd met de tekst naar beneden (5 minuten).
6. Ieder leerling pakt om de beurt een kaart van de stapel en kan kiezen:
 - voor een toelichting bij herkenning van de eigen motivatie
 - voor het doorgeven van de kaart aan iemand (met uitleg waarom)
 - de groep om hulp te vragen: "bij wie hoort deze kaart?" (50 minuten). ⁷
7. De leerling noteert welke kaarten hij van anderen heeft gekregen en stelt zijn eigen portret samen op basis van alle verzamelde motivaties. Dat kan in combinatie met een tekening, lijfspreuk, foto etc. (10 minuten). ⁸

⁷ Bij grote groepen wordt de groep gesplitst in 10-12 leerlingen per groep. Er kunnen 10-20 kaartjes per vraag ontstaan. Bewaak de tijd door de reacties kort te houden!

⁸ Het materiaal van deze portretten leent zich goed voor het oefenen van sollicitatiegesprekken.

2. Ethische dilemma's

2.1. Zoekopdracht (in tweetallen, 30 minuten)

In de film komen al diverse ethische dilemma's aan de orde zoals fouten in de zorg en staken. De leerling vindt op de website <http://verzorgende.pagina.nl/> onder *Discussieer mee over actuele onderwerpen in de zorg* de rubriek *Zorgethiek*. Enkele vragen van verzorgenden en verpleegkundigen, die hierin gesteld worden, zijn:

- Mag ik bij die mevrouw gaan zitten die huilt, of moet ik mee hollen met al het werk dat nog wacht?
- Hoe gaan we om met een verstandelijk gehandicapte die seksueel actief wordt?
- Wat moet ik doen als iemand de behandeling weigert?

De leerling kan onder forumdiscussie op de praktijkvoorbeelden reageren en bij casussen zelf situaties inbrengen. Direct onder elke casus zijn er reacties van anderen te lezen.

2.2. Vragenbak (plenair, 60 minuten)

- De klas wordt in een kring geplaatst
- Er worden smalle stroken uitgedeeld en in het midden van de klas wordt een kom of mand geplaatst (5 minuten)
- Iedere leerling zet een vraag of korte casus over een ethisch dilemma uit de video of uit de zoekopdracht op deze strook en deponert deze vervolgens dichtgevouwen in de kom (5 minuten).
- Om de beurt mag iemand er een strook uittrekken (eigen strookjes terugleggen!) en de vraag of casus proberen te beantwoorden. De leerling mag hierbij om hulp vragen, maar ook de discussie plenair maken (50 minuten).

Tip) De docent kan om de discussie extra te verlevendigen ook eigen vragen toevoegen of een korte serie vragenrondjes inlassen met "wat zou jij doen als...".

Aanbevolen literatuur en aanvullende informatie

De Landelijke Vereniging voor Thuiszorg (LVT) heeft met de cd-rom *Thuiszorg, ook jouw zorg* de Emma Award prijs in 2002 gewonnen. De cd-rom maakt deel uit van een breed pakket voorlichtingsmateriaal over werken in de zorg, dat uit drie videofilms, een dvd en een cd-rom bestaat. Dit voorlichtingsmateriaal wordt gratis aangeboden aan alle opleidingen ROC, VMBO, HBO-V en Zorg-Mediatheek. Het is bedoeld voor leerlingen/studenten in het beroeps onderwijs, die zich voorbereiden op hun stages of zich oriënteren op loopbaanmogelijkheden in de thuiszorg. Alle aspecten van het werken in de thuiszorg komen in het pakket aan de orde: de dagelijkse werkzaamheden in de praktijk, het contact met collega's, aandacht voor de eigen fysieke belasting en ergonomie, de werkrelatie met de heel verschillende cliënten, de leuke en moeilijke kanten van het werk, de ethische dilemma's waar medewerkers mee te maken krijgen en de persoonlijke motivaties en drijfveren van jonge mensen die voor de thuiszorg kiezen. Het laat alle mogelijkheden zien van de vijf niveaus van opleiden, beroepsuitoefening en doorstroming naar hogere niveaus (van zorghulp niveau 1 → helpende zorg MBO niveau 2 → verzorgende MBO niveau 3 → verplegende MBO niveau 4 → HBOV niveau 5). Ook de beide leerwegen BOL en BBL worden beschreven. Bestellen van het voorlichtingspakket of voor informatie: Helga Oosterkamp telefoon 06 15 44 52 05 of Simone Agema telefoon 06 55 75 88 39 (Afdeling Communicatie).

Bureau *Inventief* in Tilburg is een communicatiebureau, dat imagocampagnes ondersteunt en lesmateriaal ontwikkelt voor Zorg & Welzijn. Materiaal (*beroepskeuzespecial 2003*, TJOIZ, vriendenboekje, lesbrieven en docentenhandleiding) is gratis te bestellen: 013-5837077

...en hoe gaat het met u vandaag? Projectbureau Landelijke Beeldvormingscampagne Zorgsector, Amsterdam december 1999. Dit boekje beschrijft ook de geschiedenis van de verpleging in vogelvlucht, maar is helaas niet meer te bestellen.

De website www.GOBnet.nl geeft belangrijke informatie over beroepen en opleidingen in de gezondheidszorg.

Dit lesplan is ontwikkeld door:

Wilma van der Heide, Onderwijs & Advies (O&A), Bussum

Met dank aan:

Anne Marie de Bruyn, museum NMVV, Zetten

Nicolien van Halem, SVOZ, Utrecht

Riet Kuiperij, Kuiperij Advies, Kerk-Avezaath

Mia Naus, VMBO Trajectumcollege, Maastricht

Franca Ogg, KPC, Den Bosch

Ans van der Vleuten-van Boxtel, Scholengemeenschap Were Di, Valkenswaard

Nannie Wiegman, museum NMVV, Zetten.

Bijlage:

De tien geboden van Zuster Melk (1931)

Tien Geboden voor Verplegenden:

- 1. Word dan pas verpleegster als ge beseft dat ge het woord "dienen" voortaan vol vreugde in Uw banier moet schrijven; dat ge in de ziekenkamer vol van Uw zieke, leeg van Uzelf moet zijn.*
- 2. Bedenk de groote verantwoordelijkheid die de ziekenverpleging U oplegt. Hoe één onnauwkeurigheid, één fout, het leven van een mensch, het geluk van een familie kan vernietigen.*
- 3. Absoluut kunnen gehoorzamen is één der eerste eischen. Doch een intelligente gehoorzaamheid wordt hier verwacht, niet een automatisch uitvoeren van bevelen.*
- 4. Bedenk wel dat ge in liefde en zorgzaamheid een moeder, een echtgenoot, een dochter nooit kunt overtreffen. Grootere kennis en bedrevenheid alleen geven de verplegende het recht de plaats der verwanten in te nemen.*
- 5. Verwaarloos Uw uiterlijk zoo min als Uw innerlijk. Een eerste indruk kan van zooveel betekenis zijn voor den zieke die zich aan U moet toevertrouwen; voor de familie die de zieke aan U moet overlaten.*
- 6. Treed beslist op. Overweeg te voren, stel U eerst goed op de hoogte, doch als ge handelt, handel dan kalm en zeker, opdat Uw patiënt zich vol vertrouwen aan U kan overgeven. Zoo zult ge een hulp en steun voor hem worden en hem kunnen helpenden vaak slappen wensch om te genezen te maken tot den krachtigen wil om te genezen.*
- 7. Spreek nooit over Uw patiënt of over zijn ziekte met anderen. Al wat in de uitoefening van Uw beroep ter Uwer kennisse komt, moet beschouwd worden als een ambtsgeheim. Ook in Uw leerjaren, voor ge de belofte tot stilzwijgen hebt afgelegd.*
- 8. Spreek en beweeg U rustig. Haastige, drukke menschen zijn een kwelling voor een zieke. Rustig zijn sluit echter opgewektheid niet uit. Een zonnige zuster is een zegen in de ziekenkamer, waar de vreugde ook haar scepter kan zwaaien, zij het op stille wijze.*
- 9. Doordring U van de groote waarde van het gezegde: Voorkomen is beter dan genezen. Niet alleen ten bate van Uw zieke, doch ook ten bate van Uzelf. Leef hygiënisch, voorkom besmetting, zorg voor geregelde ontspanning, die echter geen grote inspanning worde.*
- 10. Houd den naam van Uw ziekenhuis, Uw corps hoog. Streef er naar Uw beroep te verheffen. In dezelfde mate als het aanzien der verplegenden stijgt neemt het vertrouwen in hen toe. Gij doet oneindig veel meer voor Uw patiënt als ge hem vertrouwen in de verplegenden geeft dan wanneer ge hem technisch wel uitstekend helpt, doch hem door Uw optreden dit vertrouwen ontnemt; wanneer hij zich in Uw hoede niet veilig en verborgen weet.*

Uit: De Praktijk der Ziekenverpleging, Zr. H.A. Melk, 's-Gravenhage, 1931.